

www.ketab.ir

قربانی لاهیجی، زین العابدین، ۱۳۱۴ -

تفسیر سورة حجرات، تألیف زین العابدین قربانی - قم: دارالحدیث - ۱۳۸۹.
۲۱۲ ص.

ISBN : 978 - 964 - 493 - 552 - 7

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. تفاسیر (سوره حجرات)، ۱۳۵۷. ۲. تفاسیر شیعه - قرن ۱۴. الف. عنوان

۲۹۷/۱۸

ت ۷۴ ق ۸۲۷/۱۰۲ BP

۱۳۸۹

تفسیر سورہ مبارکہ احکامات

دفتہ دوم

زین العابدین قربانی

تفسیر سورة مبارکه حجرات

دفتر دوم

تألیف: زین العابدین قربانی لاهیجی

صفحه آرا: علی اکبری

ناشر: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث

چاپ: اول / ۱۳۸۹

چاپخانه: دارالحدیث

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵ تلفن: ۷۷۴۰۵۲۳ / ۰۲۵ / فاکس:

۷۷۴۰۵۷۱ / ۰۲۵۱ / ص. پ ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دانشی علوم حدیث (قم، خیابان معلم): ۷۷۴۰۵۴۵ / ۰۲۵۱ / فروشگاه شماره «۲» (شهر ری،

حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام صحن کاشانی): ۵۵۹۵۲۸۶۲

فروشگاه شماره «۳» (مشهد مقدس، چهارراه شهدا، ضلع شمالی باغ نادری، مجتمع فرهنگی تجاری

گنجینه کتاب، طبقه هم کف: ۳ - ۲۲۴۰۰۶۲ / ۰۵۱۱

فروشگاه شماره «۴» (مشهد مقدس، میدان تختی، خیابان شهید اسدالله زاده، نرسیده به چهار راه پل

خاکی، سمت چپ، ساختمان کوثر، تلفن: ۲۲۴۱۴۲۴ / ۰۵۱۱

<http://darolhadith.ir>

darolhadith.20@gmail.com

ISBN: 978 - 964 - 493 - 552 - 7

* کلبه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است *

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه
۱۹	درس اول
۱۹	بحث‌های مقدماتی
۲۱	ضرورت دانستن چند نکته
۲۱	۱. چرا این سوره به نام حجرات نامیده شده؟
۲۱	۲. معنی حُجُرَات
۲۲	۳. مکی یا مدنی بودن این سوره
۲۲	۴. شأن نزول این سوره
۲۳	۵. ثواب تلاوت این سوره
۲۴	۶. محتوای این سوره چیست؟
۲۷	درس دوم
۲۷	شأن نزول
۲۸	تفسیر
۲۹	نکاتی که باید در این آیه مورد توجه قرار گیرد
۲۹	۱. چرا با جمله «یا ایها الذین آمنوا» خطاب فرمود؟
۲۹	۲. منظور از «لا تقدموا بین یدی الله و رسوله» چیست؟
۳۱	۳. منظور از «بین یدی الله و رسوله» چیست؟

درس سوم ۳۳

۱. نماز تراویح ۳۳

۲. منع نقل حدیث ۳۵

۳. متعة النساء و متعة الحج ۳۷

۴. قیاس و استحسان و... ۴۱

۵. رهبانیت و ترک دنیا ۴۴

درس چهارم ۴۷

شأن نزول ۴۷

تفسیر آیه ۴۸

نکاتی که در این آیه باید مورد توجه قرار گیرد ۴۹

۱. فائده تکرار نداء ۴۹

۲. ادب در سخن گفتن ۵۰

۳. فرق بین رفع صوت و جهر در قول ۵۰

۴. چگونه این عمل خلاف ادب، موجب «خُط» می شود؟! ۵۱

۵. رعایت این دستور، در حال حیات و ممات، یکسان است ۵۲

درس پنجم ۵۵

تفسیر ۵۵

نکاتی که در این آیات، لازم به تذکر است: ۵۶

۱. فرق بین غَضّ و غَمُض ۵۶

۲. امتحان الهی به چه معنی است؟ ۵۷

۳. ذکر نبی و رسول در دو آیه برای چیست؟ ۵۸

۴. آیا کلمه «اکثر» در آیه ۴ بمعنی بیشتر است یا تمام؟ ۵۸

۵. همه مسئولان حتی پیامبر، حق استراحت و... ۵۹

درس ششم ۶۱

شان نزول ۶۱

تفسیر آیه ۶۴

نکات قابل توجه این آیه؟ ۶۵

۱. عدم حجیت قول فاسق ۶۵

۲. فسق و لیدار کجا بدست می آید؟ ۶۷

۳. از این آیه فسق بعضی از صحابه فهمیده می شود ۶۸

۴. آیا خبر عادل و مورد وثوق همه جا حجت است؟ ۶۹

۵. بلای بی اعتمادی در مورد اخبار روز! ۶۹

درس هفتم ۷۱

تفسیر ۷۱

نکات مندرج در این دو آیه ۷۳

۱. دموکراسی غربی با دین باوری اسلامی سازگار نیست ۷۳

۲. چرا اطاعت را با صیغه مضارع آورده نه ماضی؟ ۷۴

۳. چرا «فی کثیر من الامر» فرموده است؟ ۷۵

۴. منظور از جمله «ولکن الله حبیب الیکم الایمان و...» چیست؟ ۷۵

سه دیدگاه ۷۶

۱. نظر بیضای ۷۶

۲. نظر طبرسی و... ۷۷

۳. نظر علامه طباطبائی و... ۷۷

۵. آیا این تحییب ایمان و ناپسند جلوه دادن کفر، سر از... ۷۸

۶. آیا فسق و عصیان، با هم فرق دارند؟ ۷۹

۷. تغییر از خطاب به غیبت برای چیست؟ ۸۰

۸. جمله «فضلا من الله و نعمت...» چه جایگاهی در آیه دارد؟ ۸۰

۹. رشد چیست؟ و راشدون کیانند؟ ۸۱

درس هشتم ۸۳

شان نزول ۸۳

معانی واژه‌های آیه مورد بحث ۸۵

تفسیر آیه مورد بحث ۸۶

نکاتی که باید در این آیه مورد بررسی قرار گیرد ۸۶

۱. آیا این آیه مربوط به جهاد است یا نهی از مکر؟ ۸۶

۲. آیا این آیه مربوط به «بغاه» است؟ ۸۷

۳. بر جان و مال «باغی» ضمان نیست ولی... ۹۰

۴. باغی در صورتی که پشتوانه داشته باشد مورد تعقیب... ۹۱

۵. آیا مخاطب در آیه مورد بحث امت اسلامی است یا امام؟ ۹۳

۶. اول صلح، و گرنه جنگ ۹۵

۷. چرا در مقابل «طائفتان» جمع مذکر «أقتتلوا» آورده شد؟ ۹۵

۸. تعبیر به «ان» در آیه به جهت تعلیم تقلیل درگیری است. ۹۶

۹. تعبیر به عدل و قسط در آیه برای چیست؟ ۹۷

۱۰. در شرایط کنونی، وظایف کنونی، و... ۹۷

۹۹	درس نهم
۹۹	تفسیر
۱۰۰	تأکید بر دو اصل مهم
۱۰۰	۱. اسلام و صلح و آشتی
۱۰۳	فوائد صلح
۱۰۴	صلح شرافتمدانه و ذلت بار
۱۰۴	۱. صلح ذلت بار
۱۰۶	۲. صلح شرافتمدانه
۱۰۹	درس دهم
۱۰۹	۲. عوامل همبستگی میان انسان ها
۱۰۹	۱. نژاد
۱۱۱	۲. زبان
۱۱۲	۳. رنگ
۱۱۲	۴. منطقه جغرافیائی
۱۱۳	۵. قبیله
۱۱۳	۶. خانواده
۱۱۴	۷. دین
۱۱۹	درس یازدهم
۱۱۹	شان نزول آیه
۱۲۱	معانی واژه های این آیه

- تفسیر آیه ۱۲۲
- نکات قابل توجه در آیه ۱۲۲
۱. حرمت استهزاء و مسخره ۱۲۳
- هفت طائفه خود را مسخره می کنند! ۱۲۴
۲. چرا زنان را به خصوص، ذکر کرده است؟ ۱۲۵
۳. چرا «الانمزوا الفسکم» فرموده با آنکه می باید..... ۱۲۶
۴. معنی «ینس الاسم الفسوق» چیست؟ ۱۲۶
- درس دوازدهم ۱۲۹
- عوامل تمسخر، تحقیر و ذکر شر از دیگران ۱۲۹
۱. ثروت و مال فراوان ۱۲۹
۲. علم و سواد ۱۳۰
۳. قدرت و توانائی ۱۳۲
۴. عناوین دهن پرکن اجتماعی ۱۳۴
۵. سرگرمی و تفریح ۱۳۵
۶. طمع به مال و مقام ۱۳۶
۷. جهل و نادانی ۱۳۷
- یک روایت آگاهی بخش ۱۳۸

- درس سیزدهم ۱۴۱
- تفسیر این آیه ۱۴۱
- نکاتی که در این آیه باید مورد بررسی قرار گیرد: ۱۴۲
۱. منظور از «کثیراً مِّنَ الظَّنِّ» چیست؟ ۱۴۲
- گمان از خیر و بد ۱۴۴

۱۴۵	گمان خوب و بد در روایات
۱۴۸	یاد آوری دو نکته
۱۴۸	پاسخ
۱۴۹	۲. در موارد اهم و مهم بدگمانی مجاز است
۱۵۱	درس چهاردهم
۱۵۲	اهمیت (حرمت) جستجو از اسرار دیگران
۱۵۳	حرمت جستجو از اسرار مردم در روایات
۱۵۴	قرار دادن عیون و عوامل اطلاعاتی
۱۵۵	نمونه‌ای از تاریخ
۱۵۹	درس پانزدهم
۱۶۰	نکاتی قابل توجه درباره غیبت
۱۶۰	۱. اهمیت غیبت در اسلام
۱۶۳	۲. غیبت با تهمت چه فرقی دارد؟
۱۶۴	۳. توبه از غیبت چگونه است؟
۱۶۵	۴. مواردی که استثنا شده
۱۶۵	روایاتی پیرامون موارد مجاز
۱۶۹	درس شانزدهم
۱۶۹	شان نزول آیه:
۱۷۰	واژگان آیه
۱۷۰	تفسیر آیه
۱۷۱	نکات قابل توجه در این آیه

۱. بلای تبعیض و تفاخر ۱۷۱
- اسلام در این باره چه می گوید؟ ۱۷۴
- درخواست ابلهانه قریش ۱۷۶
- پس فلسفه این تفاوت ها چیست؟ ۱۷۸
- نقش تقوی در تعامل معنوی و فضائل انسانی ۱۷۹
۱. تقوی چیست؟ ۱۷۹
- یکه خاطره: ۱۸۱
- درس هفدهم ۱۸۳
- شأن نزول ۱۸۳
- واژگان این آیه ۱۸۴
- تفسیر آیه ۱۸۴
- فرق میان ایمان و اسلام ۱۸۵
- عریهای بادیه نیز خوب و بد دارند ۱۸۹
- درس هجدهم ۱۹۱
- تفسیر آیات ۱۹۱
- ایمان به خدا ۱۹۳
- ایمان به پیامبر اکرم ﷺ ۱۹۳
- جهد با مال و جان در راه خدا ۱۹۶
- این حصر اضافی است ۱۹۶

۲۰۰	مَنْت چیست؟
۲۰۳	هدایت‌پذیر نباید بر هدایتگر منت نهد
۲۰۵	درس بیستم
۲۰۵	تفسیر این آیه
۲۰۶	نکاتی که باید مورد توجه قرار گیرد
۲۰۶	۱. غیب چیست؟
۲۰۷	۲. چگونه خدا غیب است؟
۲۰۷	۳. چگونه خداوند دانای به غیب و شهود است
۲۰۸	۴. غیب آسمان‌ها و زمین چیست؟
۲۰۹	علم غیب مخصوص خداست
۲۱۱	بطلان جبر و خدا ناظر بر اعمال ما است

مقدمه

گرچه قرآن، مانند کتاب‌های معمولی جهان نیست که موضوعی را محور قرار می‌دهند و مباحث مختلف آن را در فصول گوناگون، بررسی می‌نمایند به گونه‌ای که هر مطلبی در فصل خاصی مورد بررسی قرار می‌گیرد چرا که قرآن، بر حسب نیازمندی‌ها در طول ۲۳ سال بر پیغمبر اکرم نازل گردید و این امر ایجاب می‌کرد که مطالب آن، فصل‌بندی شده و موضوعی نباشد.

مقتضیات و ضرورت‌های زمان و شرایط زندگی ایجاب می‌کرد که گاهی از ایمان و عقیده و عوامل تقویت و تضعیف آن، سخن بگویند و گاهی از معاملات درست و نادرست و شرایط صحت و نادرستی آنها سخن به میان آرد و گاهی از نکاح و طلاق و عوامل استحکام خانواده و انحلال آن، بحث و بررسی کند و زمانی از جنگ و صلح و نتایج یکروز زشت آنها یاد کند و مردم را به برادری و زندگی مسالمت‌آمیز، ترغیب نماید و همچنین....

و طبعاً این امور ایجاب می‌کرد که مباحث مختلف قرآن، در عین جدائی به هم تنیده و آمیخته باشد:

در آنجا که از کسب و تجارت سخن می‌گوید، از ایمان و اخلاق سخن به میان آورد، آنجا که از جهاد و شهادت یاد می‌کنند از تقوی و خداترسی متذکر می‌شود.

آنجا که از قصاص و کشتن افراد خاطی سخن می‌گوید از عفو و بخشش یاد می‌کند و... ولی با این حال، بعضی از سوره‌ها بر خلاف این سبک و سیاق، به طور غالب در باره یک مطلب، بحث کرده‌اند مانند سوره یوسف که درباره داستان او، و سوره لقمان پیرامون نقش تعلیم و تربیتی او در مورد توحید و فرزندش.

و سوره حجرات بیشتر درباره آداب و اخلاق اسلامی از قبیل: از خدا و پیغمبر نباید جلو افتاد؛ نباید مومنین صدایشان را از صدای پیغمبر بلندتر کنند، اگر آدم ناپاطمندی خبری به شما داد بدون تحقیق نپذیرید، اگر میان دو گروه از مومنین، اختلافی پدید آمد میانشان صلح و سازش به وجود آورید و... بحث می‌کند.

و چون ماه رمضان، ماه تغییر اخلاق سینه به اخلاق حسنه است و لذا در دعای روزانه آن می‌خوانیم: «اللهم غفر سوء حالنا بحسن حالک» از این رو تفسیر سوره حجرات را در این ماه شروع کردیم که هم کوتاه است - ۱۸ آیه می‌باشد - که می‌شود آن را در یک ماه تمام کرد و هم سوره آداب و اخلاق اسلامی است که این ماه رمضان، ماه تحصیل آداب و اخلاق شایسته و دوری از اخلاقیات رذیله است.

بحمدالله در طول یک ماه این درس را با حضور پرشور اقبال مختلف - شب‌ها - ادامه داده و به پایان بردیم و سیمای گیلان نیز آن را در ساعتی مناسب، پخش کرد و از برنامه‌های پر بیننده به حساب می‌آمد و برادر خوب فرهنگیم جناب آقای حامی سراوانی زحمت پیاده کردن

آنها را از نوار به عهده گرفت و برادر پر تلاش جناب آقای لطفی آن را تنظیم و تبویب نمود و چون عبارات گفتاری را مناسب عرضه نمی‌دیدم ناگزیر اقدام به تبدیل نوشتاری همه درسها کرده و آن را به نام «تفسیر سوره مبارکه حجرات» تقدیم خوانندگان محترم می‌نماید امیدوارم این کار قدمی هر چند ناچیز در بالا بردن روح فرهنگی جامعه ما باشد و از خداوند متعال می‌خواهم ما را قرآنی قرار دهد و اخلاق ما را قرآنی کند و با قرآن محشور نماید و قرآن را شفیع ما قرار دهد «آمین یا رب العالمین».

نماینده ولی فقیه و امام جمعه رشت

۸۸/۱۱/۲۴

زین العابدین قربانی

www.ketab.ir